



# AUTARKEIA



*alumni Wijsbegeerte*



Universiteit Utrecht

## Nieuwsbrief – Oktober 2012

**Lunch Pensant 24 november 2012, 13-16u**  
**Piet Steenbakkers over Spinoza's Ethica**

### **Nieuwe locatie:**

**Museum voor hedendaagse Aboriginal kunst**

**Oudegracht 176**

**3511 NP Utrecht**

**Zaterdag 24 november: Spinoza's  
 geboortedag.**

Geen 'thé pensant' maar een 'lunch pensant' dit keer. En op een andere locatie!!

Eind november zal de nieuwe teksteditie van Spinoza's Ethica, verzorgd door Fokke Akkerman en Prof. Steenbakkers, worden gedrukt. Prof. Steenbakkers lijkt het een goed idee om iets te vertellen over de geschiedenis van die tekst.

Recent is daarover het nodige te doen geweest, naar aanleiding van de vondst van een nieuw manuscript in Rome. Hij wil graag toelichten wat dat betekent voor deze nieuwe (Latijnse) editie.

Aanmelden: vóór 10 november via e-mail of telefoon bij Lies de Regt (zie colofon).

Locatie: AAMU (Museum voor hedendaagse Aboriginal Kunst), Oudegracht 176, 2511NP Utrecht.

Zoals u ziet is dit een nieuwe locatie, u wordt buiten opgehaald i.v.m. een speciaal toegangsarrangement dat Autarkeia kon afsluiten met het museum.



Bron: wikipedia

Toegang: leden € 15,-, niet-leden € 22,- betalen vóór 10 november 2012. Deze prijs is incl. de toegang tot het museum.

Aanvang: verzamelen vanaf 12:45 uur vóór de ingang (als het regent of sneeuwt binnen in de entreehal), aanvang om 13:00 uur, einde om 16.00u.

Na afloop: rondleiding in het museum mogelijk.

## Colofon

Vereniging van Alumni van de  
 Faculteit Wijsbegeerte van de  
 Universiteit Utrecht 'Autarkeia'.

Informeel actief sinds 1994,  
 opgericht 12 december 1996, KvK  
 40483493

De contributie bedraagt € 10,- per  
 jaar. Het banknummer is 2294471,  
 t.n.v. Autarkeia, Steve Bikostraat  
 262, 3573 BG Utrecht

## Bestuursleden

Voorzitter:  
 Bernard Verlaan -0650 506 654  
 bjernv@dds.nl

Penningmeester & secretaris:  
 Lies de Regt - 0302 716 953  
 lies.de.reg@xmsnet.nl

Boriana Ivanova - 0643 434 811 -  
 boriantje@yahoo.ca

John Reijnders - 0620 708 199  
 rebro@hetnet.nl

Adviseur:  
 Erna Kas, e.a.j.m.kas@uu.nl

## Universiteitsdag 2012

*De U-dag op 31 maart 2012 had als thema: 'De Geest uit de Fles - Geesteswetenschappen voor de 21ste eeuw'. Bij Autarkeia waren te gast: Dr. Teun Tieleman, de onderwijsdirecteur van ons departement en Arjan de Visser. Tieleman sprak over (de geest van) Seneca en Arjan de Visser, als nieuwe alumnus, over de (geest van de) wetenschapper.*

Tieleman vertelt kort iets over zijn werk, lidmaatschap van de raad, het leveren van bijdragen aan werkgroepen en colleges en staat kort stil bij wat men het afnemend veld noemt - de arbeidsmarkt - en de positie van filosofen in die markt. Dan steekt hij van wal; diverse begrippen gaan door de zaal; Seneca's systematische aanpak, zijn logica en inconsistentie, zijn pragmatische inconsistentie (Seneca handelde bijvoorbeeld niet altijd naar zijn hooggeoriënteerde moraal). Terloops wordt opgemerkt dat zoiets ook later gezien wordt; bijv. bij Foucault inzake virusbesmettingen (hiv).

Tieleman stipt de Stoa aan (die lieten zich voorstaan op het niet slaafs volgen van filosofen zoals epicurici dat deden maar op het zelf denken). Eigenlijk is Seneca een 2de rangs filosoof, interessanter zijn de grote stoïsche stichters. Dat is de rol van Seneca voor de filosofie: als vehikel tot de stoïsche groten. Via Seneca weten we hoe de stoïci graag de opvoeringen van toneelstukken zagen: zonder emotie. Hoe zij moreel handelen graag zien: ingebed in de natuur waar zij een goddelijke ratio aan toedichten. En essays waren idealiter instructies voor koningen. De relatie voor de Stoa tussen 'telos finos' (fonetisch), de zin van het leven en het volgen van de natuur en de kosmos wordt uit de doeken gedaan, het ideaal van het vervolmaken van de eigen logos en de perfectie als ultieme deugd.

Emotie werd gezien als een verstoorde toestand van het denken met als remedie: weet de juiste waarde van de dingen te bepalen en zorg voor de ziel (Aristoteles maakt daarvan: zorg voor het zelf) d.m.v. het volgen van de 'technè', de stoïsche leefregels en technieken. De oorsprong van hun levenskunst of beter gezegd kunde, start bij Socrates maar diens positie wordt geproblematiseerd door de stoïci. Gevoelens zien de stoïci als goed noch kwaad en 'goed leven' als correct omgaan met 'indifferentia' zoals dood, rijkdom etc. Hun toewijding gold de 'ars vitae', de levenskunde van de filosoof en spreekwoordelijke dokter van de ziel.

Via een hand-out gaat Tieleman verder in op het pragmatisme en de inconsistentie van Seneca. Het voert te ver om op deze plaats daarover in details te treden maar het betoog leidt tot een aantal vragen voordat het hele gezelschap - een beetje uit de tijd lopend - aan de thee en koffie gaat.

Na de pauze spreekt Arjan de Visser over de consequenties van het vermogen om wel/geen scheiding te kunnen maken tussen wetenschappelijke kennis en andere kennis. Is dan alles wetenschap of bestaat wetenschap simpelweg niet? Deze uitdagende vragen behandelt hij aan de hand van verschillende filosofen en stromingen: Kant, Popper, pragmatisme. Als voorbeeld gebruikt hij de uitspraak van voormalig minister Kramer die - zelf wetenschapper zijnde - toch onbetwifelbare uitspraken eiste waardoor er blindelings op klimaatwetenschap vertrouwd zou kunnen worden. Hij ziet verschillende houdingen t.o.v. kennis: die van de scepticus, die van de genoemde minister, die van een pragmaticus en die van Popper. Wat betekent wetenschap, vraagt Arjan zich af. Wanneer mag je spreken van wetenschap? Wanneer ben je wetenschapper?

Wetenschap ziet hij in de eerste plaats als een taal en een instrument. Voor sommigen wordt het tot levensbeschouwing en religie. Wellicht zelfs een obsessie; er is wel geld voor wetenschap om grote dingen te doen maar geen geld om ouderen te wassen. Bezien als taal is zij abstract, soms wiskundig, bedient zij zich van moeilijke woorden. Ieder fragment van de werkelijkheid vormt zich naar de taal; denk aan de idolen van Bacon. De mens is een talige levensvorm (Wittgenstein). Wetenschap als levensbeschouwing raakt de opeenvolging van religies en neigt naar een utopische insteek. Arjan refereert hier aan een van zijn favoriete series: 'Bones' waarbij er voor één van de hoofdrolspelers eigenlijk alleen maar ratio en wetenschap bestaat.

Kant wordt vervolgens aangestipt; wetenschap is kennis, een hogere standaard voor kennis, is fundamenteel en filosofisch, kent formele criteria en - diens persoonlijke opvatting - : waarnemen is activiteit. Arjan sluit hierop aan door te stellen dat waarnemen plus denken een activiteit is waarmee wij ongemerkt onze waarneming manipuleren.

In de ogen van Kant,

- weten we niets van de wereld;
- is alles wat wij denken te weten een constructie;

- impliceert elke constructie een toevoeging van tijd, ruimte en een logische functie;
- leggen wij de natuur onze constructies/wetten op, verwijzend naar een citaat uit de KRV;
- is causaliteit een verstandelijk vermogen;
- is de rede verstrikt geraakt in zichzelf als er naar ultieme oorzaken gezocht moet worden;
- is zekerheid a-priori (is in ons hoofd), waarschijnlijkheid is a-posteriori (het is immers een waarneming).

Dat betekent dat wetenschap kennis is, een systeem en een beroepscode en dat er eigenlijke en oneigenlijke wetenschap (kunst) is. Wetenschap levert geen kennis maar technè. Wetenschappelijke criteria worden tot ethische criteria. Falsificatie zoeken vereist de moed om je zelf kwetsbaar op te stellen. Het ethische aspect betreft de deugd van betrouwbaarheid: goede gegevens zijn niet verzonnen. Tevens is er de oriëntatie op het maatschappelijk belang, op bruikbaarheid voor de gemeenschap en ook een gerichtheid op God (bij het Christendom) of groei en plicht (bij Kant).

Deze insteek van Kant heeft invloeden in het heden. De universiteit heeft wetenschapsethiek als verplicht vak, heeft een empirisch inrichting van het curriculum met lessen uit wetenschapshistorie en training van een persoonlijke ethische houding. De invloed treft ook het personeel van de universiteit; het wetenschappelijk personeel moet gecertificeerd zijn, verklaringen van goed gedrag worden gevraagd en bijscholing met een puntensysteem is verplicht om de kwaliteit van de vakbekwaamheid op peil te houden. Het gevolg is dat wetenschap een beroep is, geen levensbeschouwing maar een instrument.

Ook hier eindigt de bespreking met een reeks vragen en het begin van enkele discussies die later tijdens de borrel in de grote ontmoetingsruimte worden voortgezet.

## Bestuur

### Oproep: uw emailadres voor ontvangst van de nieuwsbrief

De vorige keer heeft het bestuur u gemeld dat vanaf oktober 2012, de nieuwsbrief niet meer per post, maar per mail bezorgd wordt. Indien u leden kent die deze nieuwsbrief niet ontvangen hebben, vraag hen dan om hun **email-adres te mailen aan zowel Lies de Regt als Boriana Ivanova**. (Emailadressen: zie colofon.)

### Oproep: Autarkeia zoekt een nieuwsbestuurslid.

Nico Krijn heeft zijn bestuursactiviteiten beëindigd. Het bestuur dankt hem voor zijn inzet voor m.n. de nieuwsbrief (met foto's). Het bestuur van Autarkeia zoekt een nieuw bestuurslid. De voorkeur gaat uit naar iemand met internetvaardigheden met belangstelling voor het modereren van digitale discussies en met een verleden als bestuurslid, liefst voormalig FUF-lid of FUF-bestuurslid. Het eerste is van belang omdat ook Autarkeia 'met de tijd mee gaat' en meer digitaal zal gaan opereren. Het laatste is van belang omdat Autarkeia een goede verbinding met de FUF wil houden. Het is verder nuttig om woonachtig te zijn in Utrecht of de directe omgeving, dat maakt het bestuurswerk gemakkelijker wat betreft reistijden voor de 2 à 3 vergaderingen die het bestuur per jaar heeft.

Als tijdsinvestering voor het bestuurswerk moet gerekend worden op ongeveer een dagdeel per kwartaal maar dat is ook afhankelijk van de taken die gekozen en opgepakt worden. Voor meer inlichtingen en vragen kunt u terecht bij Boriana, John of Bernard. Kandidaten worden verzocht zich bij Lies de Regt te melden.

### Oproep: Adreswijzigingen

De leden van Autarkeia worden dringend verzocht adreswijzigingen zélf door te geven aan de secretaris, Lies de Regt (adres: zie colofon). Idem, vanaf nu ook de wijzigingen van uw emailadres.

### Nieuws: nieuwe website

De webpagina van Autarkeia op de website van de UU was u natuurlijk bekend: [www.phil.uu.nl/onderwijs/wijsbegeerte/alumni/autarkeia.shtml](http://www.phil.uu.nl/onderwijs/wijsbegeerte/alumni/autarkeia.shtml). Het webbeleid van de UU is echter veranderd, ook in de richting van de alumniverenigingen. Omdat het opzetten en onderhouden van een webpagina met Word, Open Office Writer of Word Press niet meer zo'n kunst is, heeft Autarkeia een eigen webstek gevonden: de nieuwe webpagina van Autarkeia is [www.bjernv.dds.nl/autarkeia](http://www.bjernv.dds.nl/autarkeia). Vooralsnog is gekozen voor een 'copy van de UU-pagina' maar gaandeweg zal de webpagina, met documenten en links zich meer gaan richten op wat ons bezig houdt.

**Mededeling: een soberder nieuwsbrief**

Deze nieuwsbrief is soberder dan u van ons gewend bent. Dat heeft te maken met het aftreden van Nico, het opvangen van de gevolgen van het nieuwe webbeleid en nog een paar zaken waarmee het bestuur u niet gaat lastig vallen. Zodra het kan proberen we de draad weer op te pakken met Alumn'ukjes, Quo Vadis en andere spannende zaken.

**Mededeling: de contributie**

De contributie voor 2013 is vastgesteld op € 10,-.

**Wat leert de filosofiestudent?**

Wat leest zij/hij? Readers! Wat meldt de studiegids? Een paar tips:

- Immanuel Kant, Prolegomena to any future Metaphysics that will be able to come forward as Science, transl. James W. Ellington, 2nd ed., Indianapolis: Hackett, 2002.
- John Christman, Social and Political Philosophy: A Contemporary Introduction. London and New York: Routledge 2002.

De volgende keer is de literatuur van de 'Majorgebonden cursussen - verplichte keuze', aan de beurt.

**Internet Philosophie?**

In de jaren tachtig en aan het begin van de jaren negentig van de vorige eeuw was mijn ideale werkplek gesitueerd in een universiteitsbibliotheek; ik wilde alle boeken en naslagwerken van de wereld kunnen raadplegen afhankelijk van de specifieke vragen die ik bedacht.

Met internet en de vele bronnen en verwijzingen voelt de internetcomputer als zo'n ideale werkplek. Ik vraag mij bijv. af welke de laatste filosofische trends/boeken/nieuwsberichten zijn. En via Google krijg ik meer treffers om mijn oren dan ik tijd heb om te lezen, zelfs nog voordat alle zoektermen getypt zijn.

De oogst is niet zo ideaal want zelfs bij de eerste treffers zit 'rommel'. Bijv. 'latest philosophical trends by word count'; u weet wel, via zgn. 'word clouds' wordt bepaald welke woorden erg frequent in teksten voorkomen. Welke "wijsheid" ligt daarin besloten....? Weinig, vermoed ik. Toch maar terugvallen op de beproefde bronnen zoals de 'source index', de 'citation index' en de 'permuterm subject index'? Zie:

[www.eur.nl/ub/nederlands/zoeken/databanken/informatie\\_over\\_databank/?action=inhoudsbeschrijving&titelid=77](http://www.eur.nl/ub/nederlands/zoeken/databanken/informatie_over_databank/?action=inhoudsbeschrijving&titelid=77).

Een internetsite waarin deze drie instrumenten gecombineerd te gebruiken zijn, ben ik tot heden nog niet tegen gekomen.

===#===